

Marko Elsner Grošelj

Surovost stvarnega

Stanka Hrastelj

GOSPOD, NEKAJ IMAMO ZA VAS

Študentska založba, knjižna zbirka Beletrina, Ljubljana, 2009

Ob branju knjige »Gospod, nekaj imamo za vas« pesnice Stanke Hrastelj je med pesemske vrstice zavel osvežujoč veter, zračnost, berljivost. Z zamahi osvobojenosti pesnica pripoveduje o stvarnosti naših življenj brez pretencioznosti in odvečnega brušenja diamantnega jezika. A na ta način pridobiva prepotrebno širino in razumljivost, ne da bi se ji bilo potrebno odpovedati globini večpomenskosti. To so rahli premiki, zamiki, lomi, dvoumnosti, prispodobne zeitgeista, ki ga pesnica ubeseduje z vehementno radovednostjo, odkritosrčno, z ostrim motrenjem. Vse to nadgradi s prostodušnim tokom razvijajoče se misli. Seveda ima neka misel, ki jo razvija, stranske poti, vozle ali pa je zgolj slepa ulica, vendar pa jo znova poskuša oblikovati in jo pripeljati do njenega roba. To ji uspeva. Zakaj? Pravzaprav zato, ker v njeni poeziji ni nič posiljenega, pesnica ne izsiljuje besede, da bi se ta zapisala, pesnica pusti odprte poti, čeprav zastrto čudenje in navidezno lahkotnost. Skozi njene roke pesem žubori, vendar to ni napev čričkov, šumenja, tišine. To je napev življenja samega, žalostnega, krhkega, neizživetega, potemnelega. Krutega. Čeprav se v zgornjih plasteh, tistih najbolj vidnih in prepoznavnih, ne zgodi pravzaprav nič takega, da bi morali onemeti. Vse, kar se ves čas dogaja, je vmes. Vse, kar je bistvenega, je vmes - v temni legi prepoznavanja naših okrnjenih življenj, iztekanja časa, ki jih upodablja v različnih eksistencialnih situacijah. Za vsem tem se skrivajo usodnostna razmerja, nobena stvar, že rahel namig ni naključje, ampak vztrajno potovanje h koncu ob vseh mogočih kombinacijah znotraj posamezne slike-pesmi. Bi moral zapisati: plakata? Absolutno ne v smislu negativnega prizvoka, pač pa v smislu aktualizacije sveta! Aktualizacije vsakdanjega, ki je obdelana skozi optiko poetičnosti in aforizma, dvignjena na raven pesniškega jezika, blizu našim ušesom in občutku za čas, v katerem živimo.

Poezija v knjigi »Gospod, nekaj imamo za vas« je razplastena kot mreža, v katero se lovi beseda-verz-pomen, pesnica nam z navidezno klepetavo brezbriznostjo omogoča vstopanje v poetično, pa tudi kruto dvorano podob. Ko sem knjigo prebiral, se mi je zazdelo, da gledam zelo dober film s potrebno mero soli, film, ki ni sestavljen iz prismojenih domislic, pač pa plastificira stvarnost otipljivo, hkrati pa odstira vrata v globlje plasti zbezanega in vdanega človeka današnjega časa. In spet se mi je utrnila misel kot že velikokrat doslej ob branju pesmi, ki so jih napisale pesnice: ženska se jasno zaveda svoje ženskosti, svojih čustev, ne nazadnje svojih čarov, vendar teh ne uveljavlja s principom moči, ni pripravljena držati Holofernovе glave. Če na kaj pristaja, potem pristaja na igro. Ali še bolje: na igrivost. Iz takšnega pogleda pa je življenje (in svet) manj boleče, prizanesljivejše, predvsem pa pusti dihati tudi drugemu ne glede na to, kakšen v resnici je in s kakšnimi problemi hodi po svetu. Prav nasprotno od tragičnosti in nepopustljivosti moškega sveta, ki so mu vzeli ropotuljico in je nenadoma ostal brez smisla za poglede na mehkobo ženske.

A tudi pesnica išče oporo, skozi vso zbirko pesmi išče najbolj prozaične, stvarne okvire dejanj, dogodkov, situacij (»poraba goriva pri vzponu 14,8 1/2,6 ko gre navzdol; V namišljeno točko bom strmela približno 20 minut; vstavim se natančno vzporedno z robnikom / 7 do 10 cm stran; model s premerom kril 2184 mm; dimenzije postelje / so 160 x 200; pogledi ki trajajo 2 blicka so nevarni«). Kot da bi se ji neprestano izmikala tla pod nogami, kot da človek ne stoji več na trdnih tleh in si obupano prizadeva, da bi vrtoglavica nevidne ga časa, pritiskajočega se sveta, popustila. Stanje atonalne vsakdanjosti poskuša preseči. Zato jo secira in diagnosticira, zgodbo želi pripeljati do konca, do lastne samoomejitve, do bolečine. Njena pot iz lagodja, nežnosti, prizanesljivega in razumevajočega

nasmeška, iz prepričevanja same sebe: Bodi mirna, ostani mirna, ne glede na to, kaj se dogaja, kako hudo je, vodi od blagosti do reza in bolečine, do reza z nožem, nase, v druge, dvakrat, trikrat, če je potrebno, da bi občutila, da bi občutili lastno živost življenje - in ne bi odšli spat, zaprli oči in adijo, kot zapiše v pesmi Vrvohodstvo. Ne, spanje ni izhod. Vrata k izhodu nam odstre na koncu pesniške zbirke, kjer zapiše: »prizori se ponavljajo ponavljajo se jutra ko se gledava / tako negotova in prestrašena da se znova in znova / zaženeva na meglenu ulico z avtomobili/ da zdirjava bosa v plitvine z mokrimi ježki / keramične bodice se zarinejo globoko in se odlomijo / podplati postanejo matična plošča bolečine / velika tolažba da je dvom o resničnosti trenutka in človeka / prazen saj meso dokazuje obstoj ko se gnoji okoli ran ... «

Bolečina sveta, nas samih, je edina možnost, da obstajamo in se čutimo živi, čeprav življenje ostro zareže v našo krhkost. Mislim, da je to želela povedati pesnica Stanka Hrastelj v svoji novi pesniški zbirki »Gospod, nekaj imamo za vas«.